

Reformáció – eszmék, értékek, váradalmak.

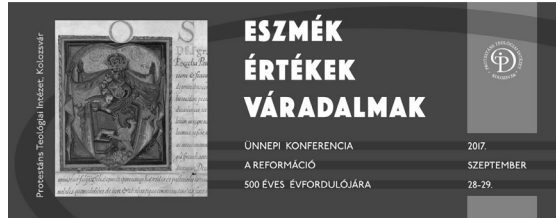
A Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet konferenciája
a reformáció 500. jubileuma alkalmából

A 2017. szeptember 28–29. napjára szervezett rendezvény gazdag programmal várta az érdeklődőket. A konferencia megnyitása 28-án este 6 órakor kezdődött a Farkas utcai templomban dr. Kállay Dezső rektor igehirdetésével, amely a reformáció egyik kulcsfontosságú gondolatára épült: *Azt tartjuk tebát, hogy az ember hit által igazul meg, a törvény cselekedetei nélkül.* (Róma 3,28) Az idehirdetés után a Protestáns Teológiai Intézet vegyes kara adott elő kórusműveket Benkő Tímea tanár és karnagy vezényletével, amelyek között a fenntartó egyházak vezetői mondtak köszöntőbeszédet. A megnyitó állófogadással folytatódott az intézet konviktusán.

Szeptember 29-én a Debreceni István elsőéves magiszteri hallgató által tartott reggeli áhítat után a konferencia a teológiai szakszoportok szerint szerveződő műhelytevékenységgel folytatódott. A biblikus csoportban a gyermekkeresztség által felvetett bibliai-teológiai kérdések kerültek terítékre. A Geréb Zsolt a keresztség eredetéről, Adorjáni Zoltán a háznép kérdésköréről, Szakács Zsolt a szülőkkben megszentelt gyermek újszövetségi gondolatáról, végül Kállay Dezső a Róm 6 keresztség-halál-feltámadás metaforájáról beszélt. A téma körül megfogalmazott rövid felvezetőket élénk beszélgetés követte.

A rendszeres teológiai szakszoport résztvevői a beszéd etikai vetületeit vizsgálták a *Mindig igazat kell mondanunk?* gondolat mentén. Az eseményhez könyvbemutató is kapcsolódott: Fazakas Sándor *Vétkezünk... Egyház a történelmi és társadalmi bűnösszefüggések rendszerében* című könyve, a szintén általa szerkesztett *A protestáns etika kézikönyve* című friss tanulmánykötet és Pásztori-Kupán István *Küroszi Theodorétosz – a görög betegségek orvoslása* című könyve kerültek terítékre. Végül az erdélyi lelkipásztorok által megfogalmazott *Aktuális 95 tétel* tematikus ismeretése hangzott el.

A gyakorlati teológiai szakszoport *A katekézis szerepe a református identitás ala-*

kítésében régen és ma téma körül szerveződött. A csoportbeszélgetés során megállapítást nyert, hogy az identitásformálásban egyaránt nagymértékben játszik szerepet a szakmai képzettség és a katekéta tanítványi minősége.

Az egyháztörténeti szakcsoportban Ósz Sándor Előd előadása hangzott el az erdélyi egyháztörténet-írásról a 16. századtól napjainkig. Ezt olyan központi gondolatok köré csoportosított megbeszélés követte, mint romantikus történetírás, mítoszképződés, egyháztörténet és népművelés és örökségvédelem.

A műhelytevékenységeket kerekasztal-beszélgetés követte, amelynek a Kárpát-medence teológiát oktató magyar tannyelvű intézményeinek képviselői voltak a meghívottjai: dr. Balla Ibolya (Pápai Református Teológiai Akadémia), dr. Lévai Attila (Selye János Egyetem, Református Teológiai Kar – Komárom), dr. Békési Sándor (Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kara – Budapest), dr. Korányi András (Evangélikus Hittudományi Egyetem – Budapest), dr. Füst Molnár Szilveszter (Sárospataki Református Teológiai Akadémia), dr. Kustár Zoltán (Debreceni Református Hittudományi Egyetem), dr. Lukács Olga (Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Református Tanárképző Kar – Kolozsvár), dr. Kállay Dezső (Protestáns Teológiai Intézet – Kolozsvár).

A beszélgetés első körben a képviselt intézmények legégetőbb kérdéseire reflektált. A kerekasztal résztvevői itt az egyes intézményeken túlmutató közös problémákra világítottak rá: csökkenő hallgatói létszám, a bolognai rendszer és a keresztyén egyetemek oktatás-filozófiai vonatkozású összeférhetlenségei, a hallgatók hiányos gyülekezeti szocializációja, a teológiai intézmények elszigetelődése a közegyháztól, a nagy intézményekre szabott adminisztrációval együtt járó gondok.

A második kérdéskör a modern oktatáspolitikák által szorgalmazott és azonnal hasznosítható pragmatizmus, valamint a teológiai oktatáshoz alapvetően hozzátartozó, időigényesebb elméleti-teológiai képzés közötti feszültséggel való megbirkózás problémájára tekintett. A hozzászólásokból kiderült, hogy alapvetően nem a kompetenciaalapú képzésrendszerrel van gond. Ám sajnálatos fejlemény lenne, ha a lelkipásztorképzés menedzserképzéssé alakulna át, és ha az egzisztenciális kérdésfelvetések helyett a teológiai képzés a technikára összpontosítana.

A sokféle elvárásra és feladatra való tekintettel viszont az önképzés képességének az elsajátítása válik fontossá, emellett pedig megfigyelhető egyfajta elidegenedés az egyháztól, és különösen oktatói szinten jelentkezik egy olyan törekvés, amely inkább a bölcsész-teológia irányába szeretné el-

vinni a képzést. Kulcskérdés a személyes elköteleződés is, ugyanis a teológia műveléséhez életmód is társul. A teológiai képzés a személyiség fejlődésének a helye is, ahol a hallgatónak egyrészt a saját hitét, másrészt a saját világát kell megtanulnia érteni és értelmezni.

A harmadik kérdés tárgya az egyes intézmények regionális jelentősége volt. Némely intézmény esetében meglehetősen egyértelmű a válasz éppen a földrajzi elhelyezkedésből fakadóan. Máshol viszont az intézmények az egyedi képzés kínálatukban keresik identitás meghatározó sajátosságait. Így némely esetben a tudományos világgal folytatott diskurzus, a doktorképzés jelentősége emelkedik ki, másutt a presbíterképzésre, a cigánymisszióra, a lelkésztovábbképzésre esik a nagyobb hangsúly.

Az ebédszünetet követően hat plenáris előadás hangzott el a reformációhoz kapcsolódó témakörben.

Dr. Buzogány Dezső *Reformáció és teológia* című előadásában történeti keretbe helyezte a reformáció teológiáját és e teológia történelemformáló hatását. Rámutatott arra, hogy a reformáció teológiája Ige-teológia volt, szemben a korábbi időszakok spekulatív teológiájával. A reformátorok esetében a teológia az igehirdetést szolgálta. Fontosnak tartotta kiemelni, hogy a reformáció hosszú évtizedeken keresztül alakult, míg végül letisztult formát öltött. Ezért lényeges, hogy amikor egy-egy reformátor tanítására hivatkozásunk ezt a dinamizmust mindig szem előtt tartanunk. A reformáció számára mindvégig jelentős szempont volt, hogy a teológia a nép számára is hozzáférhető legyen. Viszont a korunk számára ismerős rövid hitvallásokban kikristályosodott reformatori teológia valójában csak a jéghegy csúcsa, amely mögött egy jól átgondolt és felállított rendszer áll.

Dr. Berszán István, a BBTE filológia tanszékének tanára, a *Reformáció és filozófia* kapcsolatáról tartott elő-

Dr. Buzogány Dezső

Dr. Berszán István

Dr. Balázs Mihály

mációban oly kiemelten jelentősnek tekintett anyanyelvűséghez kötődik. Ugyanakkor a kutatások kimutatják, hogy a 16. században keletkezett bibliafordítások valójában később váltak közkinccsé. Ugyanis ebben a században a Bibliát inkább hallgatták, mint olvasták, és az elmondott prédikáció is az ismeretterjesztés fontos eszköze volt. A reformáció jegyében formálódott irodalom kevésbé kötődik az európai reformáció irodalmához, amint azt sokáig hitték. Feltűnő például, hogy – Erasmus nyugati reneszánsztól eltérően – nálunk mindössze egyetlen könyve jelent meg magyar fordításban.

Dr. Békési Sándor, a Károli Gáspár Református Egyetem oktatója, a reformáció és képzőművészet kapcsolatáról beszélt, különösen a svájci reformáció képekhez való viszonyáról. Véleménye szerint a képrombolás épp oly irracionális cselekedet volt, mint a képimádat. A reformáció koráig nem művészetről beszélünk, hanem a képek szakralitásáról. A 16. századtól a képek deszakralizálásával együtt jelenik meg a képzőművészet, a kép szekularizációja. A hitvallás képtilalmának mai tanulságai is vannak: a hit tárgyiasításának elutasítása, illetve a figyelem felhívása a legfőbb Szépre, Istenre.

Dr. Békési Sándor

adást, amelyben arra mutatott rá, hogy egy korábbi eszme újraeledése – és ilyen volt a reformáció is – nemcsak affirmáció, hanem ritmus is, a korábbi Krisztus-esemény kiegészítő ritmikai dimenziója. Tézisét Badiou ateista filozófus Pál apostol teológiájának értelmezésével, illetve Andrei Pleșu, *Jézus példázatai* című könyve alapján illusztrálta.

Dr. Balázs Mihály, a Szegei Egyetem irodalomtörténész-professzora *Reformáció és irodalom* témakörben tartott előadást. Rámutatott arra, hogy az irodalomtörténetben a reformáció kétségtelenül mérföldkő volt, amely a refor-

Dr. Kovács László Attila *Reformáció és zene* című előadása különösen Luther Márton szerepét vizsgálta az egyházi énekkultúra megteremtésében. A középkori egyház gazdag és szép istentiszteleti zenéje, a gregorián túlságosan bonyolult volt ahhoz, hogy gyülekezeti részvétellel lehessen énekelni. Így a gyülekezet háttérbe szorult, helyét pedig

a klérus és a kórus vette át. Luther számára fontos volt, hogy a gyülekezet aktív résztvevő legyen az istentiszteleten. Ebből a megfontolásból született az a 38–39. ének, amelyet ma neki tulajdonítanak. Énekei bámulatos gyorsasággal terjedtek, s így Luther nem csupán az énekkultúrát gazdagította, hanem énekei kiváló eszközzé váltak a reformáció tanainak terjesztésére.

Dr. Fabiny Tamás, a Magyarországi Evangélikus Egyház püspöke *Reformáció és misszió* témakörben tartott előadást. Rámutatott, hogy az egyház jellegéhez kezdettől fogva hozzátartozott a nyilvánosság felvállalása. A reformáció ismert 95 tétele is kifejele irányult. A reformáció mozgalmának megindulása szempontjából elsőrendű szerepet töltött be a megtérés és újjászületés. Ezért a reformáció megtérési mozgalom volt, viszont feltűnő, hogy a pogányok megtérítését nem tűzte ki az egyház feladatául, és ez csak a későbbi puritanizmusban és pietizmusban vált az egyház égető kérdésévé. A mai egyház számára viszont fontos, hogy ezt az egész folyamatot együtt lássa, mert a reformáció folyamat, és ehhez hozzátartozik a pietizmus missziós öröksége is, amely ugyanahhoz a gyökérhez kapcsolódik: idegen kulturális közegben megvalósítani a bibliai küldetést.

Az beszélgetésekkel egybekötött előadás-sorozatot a rektor beszéde, majd közös vacsora zárta.

Dr. Kovács László Attila

Dr. Fabiny Tamás

Balogh Csaba

